

EDITORIAL

Noves lleis, el valencià i el valencianisme

Al tornar de les proximes vacances nos trobarem davant l'inici del primer curs escolar en el que s'ha d'implantar la recent aprovada **Llei 1/2024**, de 27 de juny, de la Generalitat, per la qual es regula la **llibertat educativa**, del nou equip de govern (PP+VOX). La mencio a la llibertat sona sempre positiva de primeres, pero en este cas no sabem si la llibertat es nomes per ad alguns i no per a tots.

De moment, el revisionisme supondrà que els valencians d'arees castellarparlants tindran la llibertat inclus d'obviar l'**assignatura de "valencià"**, de tornar a velles exencions —que venen de la Llei 4/1983 d'Us i Ensenyament del Valencià, de fa 41 anys— que s'havien en part superades. La llibertat nomes sera per ad alguns, diém, perque ¿qué passarà, per eixemple, quan una familia valenciaparlant, en fills en edat escolar, se trasllade pel motiu que siga ad aquelles arees?, ¿tindran llibertat els chiquets per a seguir el seu proces formatiu en valencià, si esta es la llengua que la seua familia trià per a la seua educacio escolar? Vejam, segons la llei —"Capítol" I, "Article" 8—, "l'administració educativa adoptarà les mesures oportunes per a satisfer esta demanda". No diu quines seran eixes "mesures", ambigüetat suficient com per a pensar que no se garantisa res.

Mentres no se llegeix pensant en que **Valencia**, el nostre regne, es una unitat sociopolítica i tambe ho ha de ser cultural i identitaria, sera impossible que tots sigam uns.

En un mon cada vegada mes multicultural, renunciar a la propia cultura i llengua es un crim; estes s'han d'assegurar per a no diluirnos en eixa globalisacio uniformisadora.

El sistema educatiu valencià no pot renunciar a que llingüísticament "tots" els alumnes que se formen en territori valencià conseguixquen ser competents en les dos llengües oficials de Valencia —insistim en lo de "oficials", perque pareix que l'oficialitat de la **AVLI** obliga molt, pero el nostre **Estatut d'Autonomia** gens—. I que conste que ya sabra el lector lo que opinem d'eixe fals "valencià" que s'ensenya en les escoles impost per un pancatalanisme ranci que nomes fa que generar desafecte respecte de l'idioma, lo que se tradueix en sifres regressives de valenciaparlants.

Tampoc deu el govern valencià facilitar, com reclamen algunes veus, l'eliminacio del **requisit llingüístic**, qüestio que sobrepassa el propi ambit educatiu i que implica que qualsevol funcionari public que treballe en esta terra pot fer-ho sense tindre, com a minim, la competencia oral o comprensiva de les dos llengües oficials. Tornar al "hableme en cristiano" es indecent, propi d'un periodo que es millor oblidar.

Dit aço, i en conexio, nomes una chicoteta

referencia als **nous criteris llingüístics** aplicables a l'administracio autonómica —tindrem en breu un extens treball en la nostra wep que analisa de manera detallada este document de traca—. El "Acord de 29 d'abril de 2024, del Consell, d'aprovació dels criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat" no es mes que una atra presa de pel ad aquells que no renunciem a un valencià autentic, lliure de vulgarismes, de catalanismes i de "morts resucitats" de la nostra llengua classica.

A punt de concloure est editorial nos causa estupor una noticia referida a l'**Universitat Politècnica de València**, la qual ha negat la continuïtat del curs "Temas de historia y cultura valenciana" que des de 2019 organisa la **RACV** en el marc de l'Universitat Senior de la propia UPV. El seu vicerrector te por, puix se "podría vulnerar nuestra política lingüística". Adeu a la "universitas", la "llibertat de catedra" i la "tolerancia", i benvinguda la **censura**.

Davant qüestions tan importants per a la nostra condicio de valencians, sería necessari per al "valencianisme", no sols buscar l'unitat d'accio, tambe tractar estos temes, prendre posicio, conscienciar a la societat, i fer-ho al marge de les activitats habituals.

¿Es motiu d'un cicle de conferencies o una taula redona el nou model educatiu? ¿Es un bon moment per a exigir la presencia de tot allo marginat pels governs del **PSOE** i del **Botanic** en la societat?, ¿i per a nodrir les biblioteques valencianes de lo que fins ara ha segut censurat pels governs pancatalanistes?...

Si es vol tindre presencia social no nos val anar nomes a lo facil, a lo que sempre s'ha fet; tampoc donar cabuda i veu a qui es incapaç de respectar a lo que el valencianisme no deu renunciar: la defensa, promocio i us de la llengua valenciana. Qui, residint en Valencia durant anys, "**no nos entienda**" no pot gojar de cap tribuna i maxima atencio valencianista, ni deu contar en la comprensio qui voluntariament ha vixcut, viu i viura al marge d'este element identitari fonamental de la nostra colectivitat.

Despertem i treballem per un futur que busque un millor estatus per als nostres conciutadans, no depositem tota la confiança en qui no creu en la singularitat valenciana.

El proces educatiu reglat hui no es garantia d'una educacio valenciana, ni per lo que fa a la llengua ni en cap altre aspecte. Ser una societat del segle XXI no significa ser amnesic respecte de l'història vixcuda i la cultura construïda durant els segles anteriors. En aço, **la familia i la llar** tenen molt que dir: han d'implicar-se en la transmissio de la llengua, els valors, les tradicions i les senyes identitaries dels valencians.

LA CITA

La llibertat es un be comu i, mentres no participen tots d'ella, no seran lliures els que se pensen tals.

Miguel de Unamuno

SUMARI

1	EDITORIAL: NOVES LLEIS, EL VALENCIÀ I EL VALENCIANISME
2	PATRIMONI VALENCIÀ: UN CARTELL MÉS QUE CENTENARI
3	RESENYA BIBLIOGRAFICA: ENSAIG DE GRAMÀTICA COGNITIVA VALENCIANA
	LLISTAT: ACTIVITATS CULTURALS
	JOCs TRADICIONALS (CI): A TRIANGUL
4	PASSATEMPS
	RONDALLA: EL REI DELS MICOS

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

Un cartell més que centenari

Aplega l'estiu, la calor, les vacances i també una de les celebracions que històricament han tingut major encant en la ciutat de València, la **Fira de Juliol**.

Est event, que en el seu oríge girava entorn a la festivitad de **Sant Jaume**, ha perdut en el pas del temps part de la seua pròpia identitat. Si be és cert que tot ha d'evolucionar i adaptar-se a les noves exigències d'una societat canviant, el ADN de les coses ha de permanéixer intacte, o per lo manco poc adulterat, en la meua opinió.

D'aquelles dècades dorades, en les quals tota la societat valenciana esperava ansiosa els últims dies de juliol per a passejar en les seues millors gales pel **Passeig de l'Albereda**, solament sobreviuen les corregudes de bous, els fòcs d'artifici i potser el símbol més icònic d'esta celebració: la **Bata-lla de Flors**.

Nos preguntem: ¿a ón han quedat actes emblemàtics com la Festa a la Real Senyera, les cavalcates històriques, la festa de la caritat, les exposicions d'escultures, les corregudes de joyes, les grans traques de més de 1.500 metros, l'espectacular retreta militar... i els fascinants cartells anunciadors?

Fa uns dies l'Ajuntament de València donava a conèixer els cartells d'enguany per a anunciar la Fira de Juliol i els actes més rellevants. Puix be, estos cartells, com la majoria dels anys anteriors, en la meua opinió, podrien servir per a anunciar les festes d'un poble d'Albacete o d'una ciutat de Mèxic, ya que carixen de qualsevol simbologia i senya d'identitat pròpia o de la festivitad.

El poble valencià ha segut sempre un poble de grans pintors i artistes, sent referents en la matèria en Espanya i en tot lo món. Molts d'ells pintaren i realisaren els cartells anunciadors de la Fira de Juliol i hui en dia són peces molt apreciades, exhibides en exposicions i en grans museus.

Segrelles, Renau, Dubón, Canet, Capuz, Benlliure, Barreira, Arturo Ballester, Pasqual

Llop... foren alguns d'aquells grans artistes que saberen plasmar la fisonomia dels valencians i de la seua fira en un cartell.

Un atre artiste dels que sabé pintar en un pinzell l'ànima dels valencians fon **Bartolomé Mongrell**, que tant en l'any **1924** com en **1930** fon l'encarregat de realisar el cartell de les festes estivals.

Sobre l'obra de 1930 **Rafael Contreras Jueas**, cartellista, pintor i un gran investigador en esta matèria, digué que "és un

dels millors, més rotunts i dinàmics cartells de la Fira de Juliol", pero el cartell més interessant per a mi és el de 1924, ya que amaga una curiosa història.

Resulta que per a elegir els cartells de la Fira de Juliol se solia realisar un concurs en el que els pintors i artistes presentaven els seus originals. En 1913 el concurs el guanyà **Arturo Ballester** i quedà segon **Bartolomé Mongrell**. Despuix de delliberar, els membres del jurat del certamen, pensatius, ya que les dos obres en major puntuació tenien una gran calitat, pensaren que el guanyador òbviament devia ser el cartell oficial, pero que l'obra del segon classificat podria ilustrar el programa de mà, i aixina fon.

Passats onze anys d'aquell succés, en la premsa valenciana, als pocs dies de començar el més de juliol, apareixia la següent nota sobre el cartell d'eix any: "Es original este cartel de *Bartolomé Mongrell*, y representa una alegórica escena valenciana muy bien entonada y fuerte color. Este boceto procede de un concurso que abrió el Ayuntamiento en el año 1913".

Este succés, encara que curiós, no fon un cas aïllat, puix en unes atres edicions passen coses paregudes, cartells no guanyadors que s'utilisaren per a fer postals i uns atres materials de propaganda.

Un eixemplar original del cartell de Mongrell per a la fira de 1924 es pot vore actualment en la magnífica exposició que alberga la Sala Municipal d'Exposicions de la Casa Consistorial de València baix el títol "Rafael Contreras Jueas i els Mongrell"; a on destaca entre molts més cartells de la Fira de Juliol.

Seguir el camí d'artistes com els que he nomenat, capaços d'incloure en les seues obres algun o alguns elements que nos ancoren a València, a la seua tradició festiva i identitària, seria una línia a reforçar en les bases d'una nova convocatòria cartellística. Ademés, s'hauria de garantir, fora quina fora la tècnica i el suport de l'obra premiada, que no deixes de formar part de les col·leccions que me consta conserva l'Ajuntament de València en el seu Archiu Municipal.

CARTELL DE LA FIRA DE JULIOL DE VALÈNCIA DE 1924, DE BARTOLOMÉ MONGRELL

CARTELL DE LA FIRA DE JULIOL DE VALÈNCIA DE 2024, DE VICENT RAMÓN

CARTELL DE LA FIRA DE JULIOL DE VALÈNCIA DE 1930, DE BARTOLOMÉ MONGRELL

RESENYA BIBLIOGRAFICA

Lledó Cardona, Miquel Àngel

Ensaig de gramàtica cognitiva valenciana

L'Oronella. Foment de les Lletres Valencianes. El Piló, 2023

(164 pàgines)

El llibre *Ensaig de gramàtica cognitiva valenciana* del doctor en Filologia i Acadèmic de número de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, **Miquel Àngel Lledó**, que ha segut publicat recentment per l'editorial L'Oronella, fon un treball que mereixqué el **Premi d'Ensaig Joan Costa 2021**, guardó que convoca anualment l'associació cultural **El Piló** de Burjassot en la col·laboració de **Convenció Valencianista**.

El contingut del llibre, d'elevat nivell científic, fa que no es tracte d'una obra divulgativa dirigida al públic general, sino més be és un treball científic dirigit a experts interessats en est innovador tema. En les últimes dècades s'ha fet habitual sentir parlar de 'gramàtica cognitiva'. Est estudi és doblement innovador en presentar, aplicats a la llengua valenciana, els conceptes bàsics d'est enfocament, casi inèdit en valencià i encara inusual en general. Cada llengua plasma una visió del món i a partir de conceptes visuals l'autor intenta mostrar com opera el cervell d'un valencià parlant quan gasta una determinada construcció.

Descriure la llengua en tèrmins visuals no és un simple recurs didàctic, puix els estudis neurolingüístics mostren que l'ull humà està connectat a les zones del cervell que processen el llenguatge: construïm la llengua visualment.

Esta important obra, organitzada en 18 capítuls, a banda la bibliografia i fonts, i rebuda d'interessants dibuixos i esquemes dirigits a l'eixemplificació i millor comprensió, posa els estudis sobre la llengua valenciana en este terreny al nivell de les demés llengües de prestigi.

Pau Giner Bayarri

ACTIVITATS CULTURALS JULIOL-AGOST DE 2024

Este mes no hi ha cap activitat per a anunciar. A l'aplegar l'estiu s'impon el mereixcut descans. Bon moment per a omplir les hores d'oci fruit de la lectura de literatura en llengua valenciana i per a incrementar la nostra formació, per a lo qual disponem d'abundant material en les webs de les associacions valencianistes, entre unes atres, per supost, la del Rogle.

Rogle en Internet

Facebook:

Rogle Constanti Llobart

Twitter:

@rogleconstanti

Tots els eixemplars editats fins ara estan en:

www.rogleconstantilllobart.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicacio es la millor forma de col·laborar en nosatres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviarém a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportacio economica, tambe te quedariem molt agraits. El nostre numero de conte, en **Caixa Popular**, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

JOCS TRADICIONALS (CI)

M^oD.G.B.

A triangul

El numero de participants varia de tres a set. Cada u te la seua bola de vidre, d'argila o qualsevol atre material, pero mes o manco del mateix tamany i decoracions diferents. D'esta manera se donava pas a l'imaginacio o creativitat de cada chiquet que la feya diferent a les demes.

Se dibuixa en terra un triangul equilater de mes o manco mig metro cada costat, encara que depen del numero de jugadors.

Cada participant col·loca la seua bola en un verticel del triangul (si son mes de tres participants, la bola es col·loca en qualsevol punt del perimetro del triangul).

Per a iniciar el joc, des d'un punt determinat, i tots des del mateix, tiren la boleta al mig del triangul i qui quede mes al centre sera el primer en tirar, el següent el segon i aixina tots, respectant la tanda.

Se marca una llinea llunt del triangul i cada jugador tira només una sola vega-

da en cada tanda des de la llinea marcada i continuant en eixa posicio en la següent tanda, pero sempre sense entrar en el triangul.

Des d'ahi procurarà un tir de precisió per a conseguir traure una boleta de les que estan dins. Si la trau, se la queda, i si la seua se queda fora del triangul podra tornar a tirar; pero si se queda dins del triangul passa la tanda i un atre jugador podra traure la seua boleta i quedar-se-la.

El joc acaba quan totes les boletes han quedat dins del triangul.

El tirador fara la seua primera tirada, per a ordenar les tandes, de peu, o com vullga, pero les següents se tiraran a una altura maxima d'un pam de terra, o siga, en la tecnica mes comuna que es agarrar la boleta en el dit index i espentar-la en el polze o gros.

Possiblement siga este el joc mes complicat en boletes i se necessita molta atenció i, sobre tot serenitat i complir les normes establides.

CHICONS JUGANT,
DE JOSEP BENLLIURE, 1879

Se jugava en les eres entre adults i era tot un espectacul en el que s'apostaven diners.

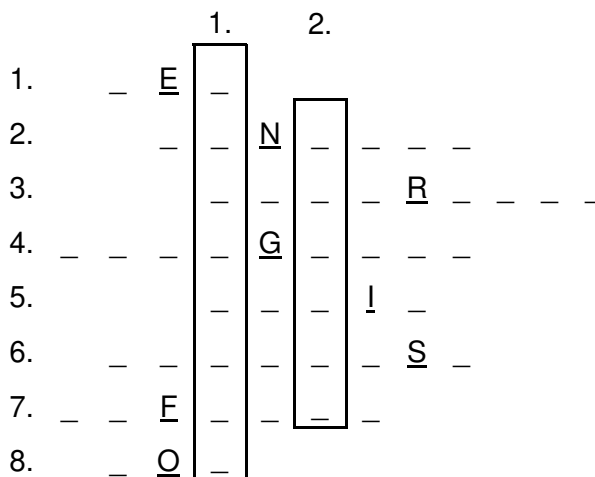
Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

1. Se diu dels animals no domesticats, salvages o agressius.
2. En la religio cristiana, sala en la qual Jesucrist va celebrar l'Ultim Sopar junt als seus apostols.
3. Impermeable fet en una tela forta i resistent a la pluja.
4. Escriitor d'ensajos.
5. Morat. Intensament palit.
6. Artiste de circ, caracterisat de manera extravagant, que es dedica a fer riure per mig dels seus actes, paraules, mimica, etc.
7. Pardalet molt menut, de color verdenc i en taques, generalment negres, en la coa i les ales. El seu cant es paregut al del canari.
8. Semimetal que es troba en forma de pols cristal·lisada que recorda al diamant. S'utilisa com a catalisador industrial, en medicina i en l'industria nuclear, aixi com en la fabricacio d'esmalts i vidres.

La solucio a peu de pagina.

PARAULES VERTICALS

1. Correr o caure un liquid per la superficie d'un cos. Fer regalls un liquid.
2. Omplir-se de cucs, polls o d'uns atres parasits.

FAULA

J.P.B.

El rei dels micos

Quan el rei dels micos s'enterà d'on morava el **Buda** predicant l'Ensenyança, ana corrent cap ad ell i li digue:

—Senyor, m'estranya que, sent yo el rei dels micos no hages enviat ad algu a buscar-me per a coneixer-me. Soc el rei de millers de micos. Tinc un gran poder.

El **Buda** guardà el noble silenci. Somria. El rei dels micos se mostrava descaradament arrogant i **fatu**.

—No ho dubtes, senyor —afegi—, soc el mes fort, el mes rapit, el mes resistent i el mes **destre**. Per això soc el rei dels micos. Si no ho creus, posa'm a prova. No hi ha res que no puga fer. Si ho desiges, viajare a la fi del mon per a demostrar-t'ho.

El **Buda** seguia en silenci, pero escoltant-ho tot en atencio. El rei dels micos afeigi:

—Ara mateix partire cap a la fi del mon i en acabant tornare de nou fins a tu.

I parti. Dies i dies de viage. Creuà

mars, deserts, dunes, boscs, montanyes, canals, **estepes**, llacs, planures, valls... Finalment, arribà a un lloc en el que se trobà en cinc columnes i, mes alla d'estes, nomes un immens abisme. Se digue a si mateix: “No cap dubte, aci està la fi del mon”. Llavors

inicià el regres i de nou **solcà** deserts, dunes, valls... Per fi, arribà de nou al seu lloc de partida i se trobà front al **Buda**.

—Ya me tens aci —digue arrogant—. Hauras comprovat, senyor, que soc el mes intrepit, habil, resistent i capaç. Per este motiu soc el rei indiscutible dels micos.

El **Buda** es llimità a dir:

—Mira a on te trobes.

El rei dels micos, estupefacte, se donà llavors ple conte de que se trobava enmig de la palma d'una de les mans del **Buda** i de que mai havia eixit de la mateixa. Havia aplegat fins als seus dits, que prengue per columnes, i mes alla senti l'abisme, fora de la ma del Benaventurat, que jamai havia abandonat.

Traduccio i adaptacio a la llengua valenciana d'un conte anonim indi tret de ciudadseva.com

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)
Buda: Fundador del budisme. En eixa doctrina, tambe se diu de la persona que ha conseguit la sabiduria i el coneiximent perfecte.

Fatu/ presumit/ presuntuos/ ufaner: tensa en poca vegetacio i no arborea.
Solcà de solcar/ travessar/ entravesar/ creuar: Navegar per l'aigua una embarcacio o volar per l'aire un avio, au, etc. En el text està usat en sentit figurat.
Destre/ habil/ manyos/ capaç: Expert en alguna cosa.
Estepa/ ermas/ erm: Planura molt ex-

Solucio:

Verticals: 1. REGALLAR 2. AVIVAR 1. FER 2. CENACUL 3. GAVARDINA 4. ENSAGISTE 5. LIVIT 6. PALLASSO 7. GAFARRO 8. BOR

I RECORDA...La nostra primera paraula es **regallar**. Un **regall** es el liquid que corre o cau per una superficie; tambe, el canal o senyal que deixa eixe mateix liquid al caure per eixa superficie. Un **regallador** es un torrent, canal o desaigüe. Un **regallo** es un reguero. Eix. *Ha deixat l'espill del bany ple de regalls*. La nostra segona paraula es **avivar**. Està **avivat** allo que està ple de cucs, polls o d'uns atres parasits. L'accio i efecte d'avivar es un **avivament**. Que aviva es **avivador**. Eix. *Per la calor les anous estan avivades*.